



“Em vaig fer independentista a Madrid”

Xavier Rubert de Ventós (Barcelona, 1939), filòsof. Una concisa carta de presentació que, a hores d'ara, potser ja el defineix perfectament. Hi ha més coses, però. Algunes les trobarem en el seu darrer llibre, acabat de publicar ('Dios, entre otros inconvenientes') o en els anteriors. D'altres, potser, en aquesta entrevista. Però moltes, segur, se les guarda a la màniga per treure-les —o no— segons cregui necessari o oportú.

Diu que les paraules no es poden sobreposar impunement damunt els objectes. Quan parla, Xavier Rubert de Ventós gestricula i s'exclama. Però manté el respecte necessari per les coses. No vol que acabin essent el que se'n diu.

—Si les persones som el producte d'un còctel, amb quins ingredients s'ha fet Rubert de Ventós?

—Els pares, dos amors, quatre fills, sis amics, l'exili, els llocs, l'estada amb els zapatistes abans que ho fossin... Sí, jo crec que sóc el producte lògic, el residu d'això. Després, queda la capacitat d'interpretar-ho, però no en el sentit hermenèutic sinó musical. Ara bé, les tecles són les que són, no em faig l'esperança de tenir cap més llibertat que la capacitat de manipular aquests fets que em confegeixen.

—I les escoles també? Perquè va passar pels jesuïtes de Sarrià, l'escola Virtèlia, "Can Pítet"...

—El cas és que jo era molt miop i no ho sabia. Aleshores em pensava que el món era així i, fins als 17 anys, no vaig saber que les pissarres es veuen. Comptava que la gent veia aquella espècie de cosa bromosa, també. Jo anava sempre així [*hi fa el gest d'aclucar els ulls*], amb aquesta cosa que fa tan boniques les noies miops. I entre això i que mai no vaig voler —i em va semblar fins i tot insultant— estudiar coses que no m'interessaven, era rebel essent bon nano i em treien de les escoles, no volien saber res de mi. No vaig treballar fins que em vaig posar

ulleres, d'una banda, i vaig descobrir la filosofia, de l'altra. Aleshores em vaig posar calent amb aquest tema, sí, vaig embogir. Una mica en l'època que t'embogeixen les noies. Junt.

—La relació amb els jesuïtes s'ha allargat, posteriorment, en la seva carrera?

—Sí. D'una banda em produïen una indignació ferotge tota la seva història i creant males consciències innecessàries. Perquè, si fins a començament del segle XIX el capellà havia de preguntar al confessor quantes noies amb qui i per quin forat, a partir del XIX els jesuïtes comencen a preguntar el "querías, hijo mío? Sentías, hijo mío? Consentías, hijo mío?". És una forma de control, no físic sinó psicològic, una dependència respecte d'una dona que et dirà què et perdona o no. Em sembla horrible. D'altra banda, ja després, quan vaig escriure *laberinto de la Hispanidad* em vaig trobar que els jesuïtes eren els tios multiculturalistes que et puguis imaginar. L'únic estat on es parla guaraní és el Paraguai perquè ells es posen allí i van lluitar contra els imperis espanyol i portuguès junts. A tretze tios. I avui, que hi ha l'Opus Dei són adorables. L'Opus els fa bonics.

—Podem dir que, pel que fa a la llengua, és una barreja de Catalunya catalana amb gotes d'insularitat?

—Sí. I també de fugida d'això que sóc de família carlina de Ventós i de les nostres, al Pirineu. I de l'altra banda som mallorquins, però del centre de Mallorca, d'una vila petita.

**lo vaig treballar
is que em vaig
osar ulleres
vaig descobrir
filosofia.
eshores em vaig
osar calent amb
quest tema i sí,
ig embogir. Una
ica en l'època
ie t'embogeixen
s dones. Junt."**

es diu Rubert. O sigui, terra; no
: A mi no m'atrau la transcendèn-
le la muntanya, la seva gravetat...
i la vida he anat fugint cap al mar,
pre el mar. El mar almenys fabri-
alencians, fabrica gent d'un altre
nnà. I jo tinc por de la muntanya,
es té por de la tardor. És clar
la primavera és cursi i en canvi la
lor és preciosa, però, noi, se la pot
netre gent molt optimista. Jo no
prou fort o prou segur per perme-
m la muntanya ni la tardor.

És cert que van estar a punt de fit-
lo el Barça i l'Espanyol?

Sí, i el Condal, que estava en pri-
a divisió. Va ser una alternativa
a meua vida, dedicar-me al futbol.
ò, com que molts nois treballaven,
portaven a entrenar de 6 a 9 del
í. I suposo que jo era massa *pijo* i,
s altres nois els anava la vida, pot-
mi no m'hi anava tant. Un cop,
Joan Teixidor, el poeta, em va dir
als trenta anys, seràs un futbolis-
ll o un filòsof jove".

I va triar la segona opció.

En realitat ho vaig fer per man-
; jo, a les 6 del matí, no existeixo.
inalment, es posa ulleres i arriba a
niversitat.

—Però abans hi ha, sobretot, la in-
fluència del grup del meu pare, que
eren gent de la universitat de la repú-
blica, deixebles de Xirau i de Bosch
Gimpera, i que eren fonamentalment
en Jordi Maragall, pare del Pasqual,
el meu pare, l'Eduard Nicol... I jo vaig
créixer sota aquesta aura.

—Aranguren arribà després, doncs.

—Sí, però abans, encara, vaig es-
tudiar dret. I és que, quan li vaig dir
que volia fer filosofia, el meu pare,
molt prudentment, em va respondre:
"ah, ja ho entenc! Tu no vols aprendre
a fer ponts ni a curar gent, no; tu vols
connexió directa amb el saber!". I vaig
pensar que era veritat. Quina car-
rincloneria, quina pretensió, fer filo-
sòfia! De tota manera, l'any següent, i
d'amagat del pare, també m'hi vaig
matricular. L'últim any, després de
fer dos cursos junts de dret, me'n vaig
anar a Madrid, i allà em vaig "aran-
gurenitzar". De fet, l'Aranguren i el
Valverde —amb qui també havia estat,
a Barcelona— van ser dues persones
que em van alletar una mica. Fixa't,
per exemple, la dutxa d'aigua freda
que em va donar l'Aranguren: jo es-
tava escrivint una cosa terriblement
existencialista i ell em va dir "Ah,
molt interessant, el que dius. Mira,
llegeix-te això i això...". Ho vaig fer i
tots els llibres minaven el que havia
escrit. No li va caldre dir-me res, però
que bé, que algú et pugui fer de clínic
de l'ànima amb bona fe. Ho agraeixes
tota la vida.

—Hi ha qui l'ha anomenat "filòsof-fut-
bolista" perquè toca el món real. Fins i
tot ha arribat a la pràctica política.

—I he estat molt amb criatures, so-
bretot. És al que més temps he dedi-
cat, m'ha obsessionat. També he escrit
sobre això, sense publicar-ho.

—Ho farà?

—Jo m'he acostumat a escriure no-
més del que em mobilitza, però mai en
primera persona. Bé, sí que ho he fet,
però ho he guardat. Tinc moltes i mol-
tes llibretes i no sé si tindrè el temps
d'estructurar-ho, la falta de pudor
d'escriure-ho, la capacitat de fer que
tingui un valor formal i no només
catàrtic. A més, jo crec que, pel que
fa a l'art, has de tenir una relació de

memòria amb la passió i jo, en aquest
cas, no ho he fet, he anat prenent
apunts en calent.

—Però, i la política institucional, què
és, per a vostè?

—És la manera, prou imperfecta,
com es negocien els interessos d'un
país. Un parlament és un concentrat
accelerat d'interessos, passions i iden-
titats. Hi sobra rebombori, però un
parlament és una maqueta del país.
Hi veus, sobretot, que només hi ha
una veritat política, que és la plura-
lilitat de les veritats polítiques. No hi
ha transcendència respecte d'això. Es
tracta, per tant, d'aconseguir que els
altres creguin que el que tu proposes
també els interessa a fi i efecte que la
gent que viu en un barri trist pugui
estar una mica millor. Aquesta passió
"des-il·lusionada" en el sentit de no
il·lusa la vaig viure amb el Pasqual
Maragall. Jo me'n vaig haver de sor-
tir, però ell ha tingut la capacitat de
saber que fer política també és fer
xantatge a determinats personatges.
És molt difícil tractar amb cert tipus
de gent i recordar-te del que vols, en-
cara, sense perdre el necessari punt de
candidesa.

—Al Parlament Europeu, va ser l'a-
banderat de ús del català. Com valora el
resultat final de tot aquell procés?

—Desastrós. Va sortir per sort i va
morir per mala sort. Ho vaig aconse-
guir gràcies al fet que el PSOE, per
anar contra CiU, s'hi va posar a favor
—i, efectivament, després d'això van
perdre un diputat. Llavors se'ls va
ocórrer, al Miquel Roca i al Xicoi, fer
una cosa que políticament costa d'en-
tendre. Jo defensava l'oficialitat del
català i ells van fer un joc de mans i
van dir: no serà el reconeixement de
l'oficialitat del català sinó el reconei-
xement oficial del català. Amb l'ofici-
alitat jo tenia dret a un sistema de
traduccions, dret a parlar en català.
Però el reconeixement oficial de la
llengua catalana no vol dir això, sinó
que Europa faci: "Sí, el català exis-
teix". I punt. La diferència era abis-
mal. Però vaja, al mateix temps em
vaig dedicar a temes de Centramèrica
i vaig participar activament en l'en-
trada a l'OTAN.

—En l'entrada?

—Sí, sí, i ho dic perquè és una vergonya de la qual estic molt orgullós. De vegades em pregunten, però per què, com? A més, contra el Morán, pobre, que era molt amic meu. Va ser l'operació més divertida que he fet, d'amagat, jugant com m'agrada, d'extrem dret —o esquerre, és igual—. Els plenaris són absolutament avorrits, amb discursos inaguantables i tot això, però tens de tant en tant la possibilitat de fer alguna cosa. I per a un profe que no ha fet ponts, com deia el meu pare, quan pots remeiar el dèficit crònic de fer ets sents, com diuen a Mèxic, la mamà de Tarzan.

—I, a banda d'això de l'OTAN, hi ha algun altre exemple?

—Els diners que ha rebut la República Dominicana. En una reunió en el Parlament Europeu jo vaig dir: "Molt bé, el protocol haitià s'accepta, però per a tota l'illa!" Hi van estar d'acord sense saber que la República Dominicana i Haití són a la mateixa illa!

—De la seua relació amb la política n'han sortit un parell de llibres. Hi ha coses, però, que no explicarà mai?

—Tu també hi ha coses que no expliqués. Per pudor, per lleialtat... Jo en tinc molt, de pudor. Passa com amb els arbres, que han de tenir un tros sota terra, cobert, un tros protegit —el tronc— i un altre d'aeri, clorofil·lic. Res d'explicar-m'ho tot o ensenyar-m'ho tot. Jo miraré de tocar-ho quan pugui i tu voldràs o no voldràs. Per tant, des de la lleialtat fins a la sexualitat, la meua vida és l'equilibri que hi ha entre arrels, tronc i fulles.

—"Si no puc dir el que penso, de què em serveix ser boig?" és, però, una frase de Calderón que vostè cita sovint.

—És veritat, però com que no acabo de ser boig... De tota manera, a *El cortesà i el seu fantasma* sí que era una mica sarcàstic.

—I va tenir algunes conseqüències.

—Sí, es va acabar el bròquil. En la lògica dels partits, si ets una persona una mica coneguda no faran mai un gest fort que tingui un cost polític, però et neutralitzen.

—Ha afirmat també que escriu quan està trist i confús.



"Jo no penso, mai. Jo contrapenso. Les unanimitats són sospitoses."

—De fet, escriu una proporció molt petita de la població, amb una patologia especial, persones que s'aïllen i tenen la mania d'explicar per curar-se del que han vist o han fet. Hi ha una mena d'amargor, de melangia o de tristesa, en l'intel·lectual crític.

—Podem dir que fa llibres a contrapèl de la veu dominant?

—Jo no penso, mai. Jo contrapenso. Per una qüestió moral. Les unanimitats són sospitoses.

—Quant de temps creu que li queda, a l'estat-nació?

—A mi m'agrada el que deia un jueu modern: "no s'han de fer profecies, sobretot sobre el futur". Però bé, hi ha una autonomia de les superestructures que fa que durin més que les causes que les van provocar. Això pot durar temps, encara, i pot tenir capacitat de reconversió. Avui, l'instrument operatiu ja no és l'estat, però li queden tots els elements simbòlics i la capacitat de fabricar nacionals. Ara, el cost de ser espanyol és enorme. Sobretot per a una regió com la nostra, és insensat tenir aquesta espècie de pes a la cama que es dedica a fer la política que convé —suposant que el PP fes la política que convé al seu país—

a la suma d'Almeria, Càceres. I això no crec que ho pugui aguantar la lleialtat.

—És una qüestió de lleialtat?

—Sí, el monopoli de la violència gítima genera amor. És la síndrome d'Estocolm, és esgarrifós. Acabem la persona que ha pogut de sobre la teua vida i la teua mort ha exercit aquest dret. Per això jo tinc contra el catolicisme. A *Dios, otros inconvenientes* hi explico n'és, de paorós, que primer ens rin culpables de la nostra desgràcia ("vau pecar i, per tant, ho sento: tir, a parir, a treballar!") i, acte següent, "us redimeixo!". O sigui: t'ajudo i et salvo. I et tinc, és clar. Tant si fa déu o un polític, és repugnant.

—I com ens en sortim, d'això?

—Pel que fa a l'estat, s'anirà veient que només ens dona efectes específics cada vegada són més cars. Quan temps pot durar un mal negoci? És difícil de dir. De tota manera, la dicionalitat actual de la superestructura dels estats —que proven de competir amb publicitat— respecte de la infraestructura no pot durar molt de temps. Jo espero que els meus fills, al cap de tres anys, puguin viure en una Catalunya independent, és a dir, dependent i interdependent amb el món, però amb un seient a l'Europa que et protegeix. Aleshores pot ser una Catalunya independent espanyolista.

—No són contradictòries, hispanisme i independència?

—Nooo. Jo sóc hispà igual que un colombià. Dir-los-ho així, recordeu les complicitats que hi tenim amb ells d'una manera de convèncer, de seduir. Si no els agradés ni això, jo faria guerra. Però que fotut que per a ser dos estats normals i parlar guem de fer la guerra...! Tanmateix no pot ser que jo vagi a Madrid i em senti que per a ells sóc "lo español". Això, més que el que pensen, és des d'on pensen. I jo no puc manar per aquesta gent, no puc fer, jo em vaig fer independent de Madrid.